

בעניני גזילה והשבת אבידה II - שיעור 403

I. כללי ודיני יאוש

- (א) דבר שאין בו סימן שנתייאשו הבעל האבידה רק אחר שהמוצא הגביה ואפילו באופן ספק (תו"מ רס"ג - ג והט"ז והגר"ז ע"ס) צריך להחזירו ואם יש ספק ספיקא הרי אלו שלו (השבת אבידה כהלכתה דף ס"ה) ואם אינו יודע למי להחזירו יהא מונח ועיין שיעור 402
- (ב) דבר שאין בו סימן כשיגיע ליד המוצא ויש ספק אם נתייאשו הבעל יש עצה טובה שהביאו הקצות השלחן (ה"ט - ה) שיכוין כשיגיע לידו דאינו רוצה לקנות בהאבידה עד שיתייאשו הבעל (ע"ס דף ס"ו)
- (ג) נתייאשו הבעלים ואפילו המוצא יודע למי הוא האבידה מ"מ אינו צריך להחזירו (תו"מ רס"ג - ד) אמנם יאוש אינו כהפקר גמור ויש ענין להחזירו לפנים משורת הדין (הגר"ז י"ח)
- (ד) יאוש דקטן לא הוי יאוש ובבחור פסק החזו"א שאפשר לתת לו כספי מעשר ולכן אינו נקרא סמוך על שלחן אביו וממילא יאוש יאוש (ע"ס דף ס"ג)
- (ה) ועיין בשו"ע (תו"מ ה"ט - ט) שצריך לגדור גדר להציל קרקע של חבירו משטף נהר (ספר נס נתנוסס ג' מעשים מרב משה גרוסמאן) ואבאר

II. שאלות ותשובות בענינינו

- (א) מי שקבל מכתב ע"י הבי דואר והבול לא נחתם עדיין נגענו בדין דינא דמלכותא דינא ובמדינה שאינה רשעות כמדינותינו אסור להשתמש עוד פעם ואם הבי הדואר שייך לחברה פרטית ישראלים מחויב לפסול הכול משום השבת אבידה ואם הוא של חברה עכו"ם אסור להשיב מפני שהוא מחזיק יד רשעי העולם (שו"ת משנה הלכות ו - רפ"ח ושם דף קט"ז)
- (ב) אם צריך להחזיר אבידת עכו"ם משום דינא דמלכותא דינא הרשב"א בתשובה שהביאו הב"י (תו"מ כ"ז) דאין דינא דמלכותא נאמרה היכי שהוא כנגד לתורתנו דדוקא כמנהגים של משפטי המלכים שאינם כנגד דיני תורתנו דאל"כ בזמנינו אבידת ישראל במקום שרוב עכו"ם נמי חייב להכריז דממנ"פ (שו"ת משנה הלכות ז - ר"ע) ואבאר
- (ג) מצא מציאה בבאנק במקום תיבות שמורה (vault room) ומסר המציאה לפקיד של הבאנק ולא בא שום אדם לתוכו עיין באג"מ (תו"מ ז - מ"ד) דהאבידה שייך להמוצא וכ"כ הש"ך (ר"ס - י"ח) דמצא מעות בחנות כיון דרבים נכנסין ויוצאין שם לא שייך לבעל החצר אלא להמוצא דאין להחשיב החצר כידו לקנות ועוד כתב דבתים שלנו שהרבים דורסין בהן ומוצאו שם האבידה הרי אלו שלו ודומה לחנות ולכן בנ"ד הרי אלו שלו ואם הבאנק עושה תקנה שהוא להבאנק הוי גזל ובאופן זה ליכא דינא דמלכותא דינא
- (ד) מי שמסר אבידה למשטרה ועבר זמן מסוים ולא באו הבעלים והמדינה אמר ששלו הוא מ"מ דהא כנגד דין התורה והוי גזילה דהלכתא בהם דיהא מונח ואם רוב גוים מותר אמנם דעת הגרשז"א דאסור להחזיר למשטרה כי אינם מתנהגים כהלכה (ע"ס דף ק"ג) ושמעתי דיש קנס של אלף דולר או עד שנה בתפיסה אם לא נותן האבידה למשטרה אם הוא יקר עשר דולר או יותר ואפשר שזה ג"כ כנגד דין תורה אם אינם מתנהגים כהלכה דאל"כ כמעט בטל הדין של השבת אבידה (השבת אבידה כהלכתה דף ק"ע)
- (ה) אחר י"ב חודש גם בדבר שיש בו סימן הרי אלו שלו אם יודעים ברור שהבעלים

התייאשו (שם בשם רשז"א) ושמענו מרב אלישיב שגדר זמן רב הוא בכל דבר כפי ענינו
אע"פ ששיעור י"ב חודש נמצא בגמרא (ז"מ כ"ד):

(ו) כל אבידה שנחשב בזוטו של ים וחזרו ויזכו צריכים לעשר שנפקע מרשותו
(משפט האבידה דף מ"ג - חות קנ"ד) ואפשר זה נוגע למגדל תאומים וצ"ע

(ז) אחד מסר לביהכ"נ ספר תורה שקנה ממי שהצילו מחורבן מלחמת שניה ועכשיו אחר
ט"ו שנים הוא רוצה לקחת אותו מביהכ"נ והרב טען דהס"ת הוא נתן להציבור ועיין באג"מ
(ח"מ ז - מ"ג) שכתב דאף שהשו"ע (ח"מ קנ"ג - כ) פסק כמהרי"ק (ע) שהנותן ס"ת לציבור
אין הציבור יכולין להחזיק בו וכן מסיק הט"ז ודלא כמהרש"ל שכתב שהס"ת הוא של
הציבור אם לא התנא בפירוש ולכן עשה פשרה ומ"מ הברירה הוא ביד המסר ע"ש ואבאר

(ח) ספרים מחורבן אירופה שניצול והביא כאן המציל דינם כזוטו של ים ולא שייך
להיורשים בכל מקום שהם (אורחות רבינו ח' - דף ר"פ)

(ט) מצא חפץ שאסור באכילה או בגד שאינו צנוע או כרטיס כניסה למקום האסור
חייב בהשבתו אמנם כשהבעלים חשודים על הדברים אסור להחזיר החפץ עצמו אלא
חייב למוכרו לעכו"ם ומחזיר דמיו דלא נפקע חובת השבה (משפט האבידה דף כ"ג - כ"ד)

(י) קטן שמצא טבעת שיש בה אבן יקר שהיה מעוטפת בנייר תחת השטיח (קארפעט)
בבית סבו והמציאה אינו של סבו אלא אפשר מזקנה שדרה בדירה זו מקודם והיא מתה
והיורשים מכרו הבית לאחר והוא דר למעלה וסבו שכר הדירה מהבעל הבית החדש ועיין
באג"מ (י"ד ד - מ"ד ז) שהסביר מדוע אין המציאה לא להקטן ולא לאביו ולא לסבו ולא
להבעל הבית החדש אלא ליורשי הזקנה אפילו אם אינם ילדיה דכל היורשין מחמת קורבה
יורשין ואף דבר שלא היה ידוע להם דאין לנו ספק כלל שמא הוא של אחר והזקנה הניחה
שם והוא של היורשין

(יא) השולח ספר בלי שבקשוהו או דבר אחר כעין זה ממוסד יש לחקור אם זה חשיב
(כ) כמתנה בעלמא והוי נקרא סיוע (promotion) לקבלת ממון להמוסד (ל) או בקשת
ממון להספר ואם אין נותנין הם מוחלין (ז) או הוי בגדר אבידה מדעת עיין באורחות
רבינו (ח' - דף רפ"ח) דאינו מחויב לשלוח לו ממון וכן אינו מחויב לשלוח לו את ספרו בחזרה
וגם אינו צריך להודיעו שאינו מעונין בספר אלא יהא מונח ולא להשתמש בו ולמעשה
כתב שהחזו"א שלחו לגניזה בער"פ יחד עם שאר הגניזה שלו לביה"ק וכ"כ הפתחי חושן
(גניזה ח' - הערה כ"ו) דתלוי אם הם מבקשים ממון דא"כ אסור להשתמש בו ועיין בשו"ת
מהרש"ם (ז' - ר"י) דאסור להשתמש בכול על המעטפה החוזרת ועיין בשו"ת שרגא המאיר
(ה' - ז') שהחמיר יותר שצריך להודיע המוסד שאינו רוצה החפץ או שישלם וי"א דבדרך
כלל זה רק מתנה בעלמא ורק סיוע לקבלת ממון להמוסד (רב מרדכי מרכז ורב מנשה
קליין ורב פנחס שיינבערג ורב ליבעס) וי"א דתלוי במחלוקת הרמב"ם (גזילה י"ח - י"ח)
והטור (ח"מ רס"ח - ז) דאם הוא אבידה מדעת הוי הפקר עיין בבא מציעא (כ"ה): בענין
אבידה שנמצא באשפה שעשה להפנות ולא דמי למכונשתא דבי דרי (ז"מ כ"ח) דהרי אלו
שלו דשם דעת הבעלים שלא יקחנו לעולם ועיין בב"י וכב"ח שפסקו כהרמב"ם דאסור
להשתמש אמנם הרמ"א והש"ך (ש) פסקו כהטור דהפקר ולכן אפשר העצה שיכוין
שלא יזכה עד אחר היאוש ורב מנשה קליין היה מסופק אם יכול ליתן ספר זה לאחר
במתנה ועיין באג"מ (י"ד ז - קל"ה) דהמוסד ששולחים דברים כאלו עוברים איסור חמור
ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דאם נהנה מן הספר צריך לשלם דאין בו דין הפקר ואם
אינו נהנה אמר לי שאינו יודע מה לעשות בהספר ושמענו מפקיד בבי הדואר דאינם
מחזירין הספרים להמוסד אלא זורקים להאשפה ונראה לי העיקר כהחזו"א דהיינו גניזה

נפס לאלו נשמות אלה אור ל' אלילי ל' א"ר י"ר י"ר ארזי ע"ה אלא אורח' באשה רחל ב"ר גרשון חנניק העניק הכפן ע"ה